

ZAKLJUČCI

Sudionici savjetovanja su nakon diskusije prihvatili predloženi sistem kategorizacije u 6 spomeničkih kategorija - po uzoru kategorizacije koju je već 1967.g. usvojila služba zaštite spomenika kulture u Hrvatskoj zaključkom Savjeta za zaštitu spomenika kulture Hrvatske. Time se postiže jedinstvenost kriterija za valorizaciju i kategorije za cjelokupnu kulturnu baštinu, bez obzira da li se spomenici kulture nalaze "in situ", ili se čuvaju u muzejima. No ovaj sistem kategorizacije moći će se dogovoriti i izmijeniti, ako daljnji rad i praksa pokažu da je to potrebno.

Posebno je u više navrata isticana potreba kontinuiranog rada na valorizaciji građe u muzejsko-galerijskim ustanovama, njenom multidisciplinarnom sagledavanju i proučavanju, kao i neophodnom postupku revalorizacije koji prelazi iz razvitka znanosti.

Da bi se kompleksni rad na valorizaciji što uspješnije odvijao diskusija je ukazala:

- da je potrebno rad muzejskih stručnjaka usmjeriti na što bolje poznavanje građe koja se nalazi na terenu, kao i fuzusa srodnih muzejskih ustanova;
- da je potrebno što prije pristupiti izradi i publiciranju cjelokupnih muzejskih inventara - kataloga zbirki;
- da je potrebno na katedrama na kojima se školuju muzejski stručnjaci proširiti nastavni program na bolje upoznavanje svih vrsta stvaralaštva (npr. primijenjene umjetnosti);
- da je potrebno što bolje organizirati rad muzejskih stručnjaka, a time da im se osigura više vremena za proučavanja odnosno istraživanja, kao neophodan preduvjet i sastavni dio rada na valorizaciji;

- da je potrebno, radi raznorodnosti i specifičnosti pojedinih vrsta muzeja i njihovih fondusa organizirati savjetovanja o valorizaciji po specijalnosti (tako npr. o valorizaciji etnološkog materijala, EOB-e građa, arheoloških predmeta itd.). Istaknuta je potreba da ovim specijalnim savjetovanjima prisustvuju što veći broj stručnjaka i drugih straka. Također je naglašeno da na ovim stručnim savjetovanjima sudjeluju predstavnici Fondova za unapređivanje kulturnih djelatnosti, da bi dobili što potpuniji uvid u složenu djelatnost muzeja, njihovo stanje i potrebe;
- da je potrebno prilikom usklađivanja Zakona o muzejima utvrditi mrežu muzejskih ustanova na području SR Hrvatske s obzirom na njihovu tipološku strukturu i teritorijalno rasgraničenje, kako bi se tom mrežom ustanova pokrio teritorij Hrvatske, izbjegla tematska ponavljanja, opterećenost i nekontrolirano bujanje patuljastih ustanova;
- da je potrebno organizirati savjetovanje s temom "Turizam i kultura" jer je njihovo međusobno djelovanje sve to više aktualno. Savjetovanje bi trebalo ukazati na mogućnost priliva sredstava za spomenike kulture iz turističke privrede. Način i modalitete odvajanja tih sredstava trebale bi predložiti odgovarajućim tijelima na daljnje zakonske reguliranje.

Predloženo je da se Savjetovanje održi na području jadranske obale.

Na kraju je zaključeno da se ova problematika u cjelini prezentira Muzejskom Savjetu Hrvatske.

Antun D a u e r

MUSEJI KAO USTANOVE

Geneza muzeja kao institucije, kao organizirane ustanove, ima svoj dugi vijek i bila je usmjerena u razne pravce, sa raznim ciljevima i sadacima - što je nesumljivo uvjetovalo i razne organizacione strukture muzeja.

Struktura muzeja i koncepcija muzeja kao ustanove bila je kroz svoju genesu u glavnom, više ovisna od individualnih nazora stvaralaca ovih ustanova nego od objektivno utvrdjenih smjernica, rezona i kompleksa sadataka muzeja.

Struktura i koncepcija muzeja ovisila je o sredini u kojoj su muzeji djelovali što je time direktno utjecalo i na misliju muzeja i po sadržaju i po djelovanju.

Iako je geneza muzeja, bila sa individualno ograničenim funkcijama i devijacijama, dala je ipak dragocjena iskustva. Dobiveni rezultati ranijeg perioda, nagli tempo razvoja nauke danas i potreba današnjeg društva, u širokom smislu ove riječi, sile nas da muzejima kao ustanovama stvorimo institucionalnu i organizacionu strukturu, koja će biti rezultat potrebe da obave i izvršavaju u cijelom kompleksu muzejske službe onu funkciju koju u današnjem društvu i u sredini u kojoj djeluju, moraju izvršiti da bi dalje razvili i produžili svoju djelatnost i time opravdali svoje postojanje.

U stručnoj muzeološkoj literaturi je bilo više puta potaknuto pitanje koncepcije i sadatka muzeja i muzejskih stirki a time i funkcije muzeja kao ustanove kao izvršilaca sadatka muzejske službe. Ispitani su razni aspekti koji su bili povodom za razna gledanja i vratanja i za razne zaključke. Jedan zajednički aspekt na probleme muzeja je nesumnjivo određivanje institucionalnog karaktera muzejskih ustanova kao preduvjet za realizaciju njihove određene funkcije i sadatka.

Katedra za museologiju Univerziteta u Brnu, među ostalim, postavila si je i taj zadatak da studijski i kritički razradi ovaj problem. Rezultat ovog rada iznesen je na međunarodnom seminaru za museologiju u organizaciji katedre u Brnu koji je održan 11. maj 1968. Profesor Dr Zdenek Vašiček u svom referatu pod naslovom "Das Museum als Institution" - Muzej kao ustanova - iznio je probleme vezane sa ovom tematikom s kritičkim osvrtom na razne aspekte na ove probleme i načine organizacije i na odnose muzeja kao ustanove u kompleksu ustanova koje su direktno ili indirektno vezane na muzeje.

Postavljen je osnovni problem: - koji su karakteristični zadaci muzeja kao ustanove - koji su zadaci zajednički muzejima i drugim ustanovama - Na koji način organizacija muzeja kao ustanove utiče na misiju muzeja, dali ju podupire ili reformira, i na koji način je uklapa u sistem ostalih ustanova. I napokon, u čemu se muzeji kao ustanove razlikuju od ostalih ustanova?

Analogan zadatak postavljen je i u okviru novo kreiranog zavoda u Beču, koji je po svojoj koncepciji analogan našim MDC-u. Tema je postavljena pod naslovom "Muzeji kao centri istraživačkog rada". Na ovo je vezana problematika mreža i organizacije muzeja i međumuzejaka organizirana suradnja.

Elaborat na ova temu dao je profesor museologije Dr Rupert Feuchtmüller koji je u okviru postdiplomskog studija museologije predavao i u Zagrebu.

Kako je referat profesora dr Vašičeka bio na seminaru u Brnu primljen sa najvećim interesom i bio povod za iscrpnu diskusiju pokazalo se da je ovaj problem od interesa za sve zemlje pa i one aspektima s dugom muzejskom tradicijom, s velikim, poznatim i priznatim muzejima. Stoga smatramo da će pogotovo biti od interesa za one gdje je organizacija muzejskih ustanova tek u izgradnji, prema tome još uvijek teoretski problem, a ne praksa.

Nastojati će da na bazi referata Dr. Vašičeka diskusije i na bazi elaborata prof. Feuchtmüllera, dam osnovne misli i postavke iznesene problematiku.

U dvadesetom stoljeću napredak nauke i tehnike imperativne traži jedan racionalni pristup svakom problemu pa tako ni muzeji ni u teoriji ni u praksi nemogu i osmišljati ovaj aspekt na probleme organizacije rada i djelovanja muzejskih ustanova. Problemi organizacije i upravljanja su se već toliko izdiferencirali i kao društvena potreba razvili u novu naučnu disciplinu - teoriju organizacije, racionalizacije i upravljanja - koja je primjenom kibernetike došla danas i u prvi plan.

Muzeji imaju u svojoj genezi zakovitost razvika koja je uvjetovana razvojem i strukturom društva. Organizacija muzeja kao ustanova od interesa je ne samo kao tema u okviru disciplina kojima služe određene muzejske vrste nego i tema u okviru sociologije društvenih organizacija, a isto tako i scientologije - "nauke o muzeji" - teorije znanosti.

U sklopu ovih disciplina muzeji su predmet za proučavanje znanstvenog pravca kao cjeline i specifične znanstvene djelatnosti kao profesionalne vrste zanimanja. To znači - ispitivanje institucionalne pojave i funkcije muzeja i odgovarajuće optimalne metode organizacije rada i djelovanja za određenu funkciju u društvu.

Muzej kao ustanova od interesa je i za pedagogiju, a posebno andragogiju. Ove discipline nemogu se isključiti iz domene interesa muzejskih ustanova i muzeji nemogu ovu djelatnost iz svojih zadatka degradirati u sekundarne zadatke.-

Dolazimo do zaključka da je institucionalna strana i tematika muzeja predmet interesa cijelog kompleksa naučnih disciplina. Aktivnost ovih disciplina je i neposredna i bitna pomoć u z e o l o g i j i za njezinu konstituciju i razvoj u samostalnu naučnu disciplinu u okviru koje treba tražiti i nalaziti riješenja za optimalne koncepcije sadržaja i optimalne forme rada i djelovanja muzejskih ustanova.

POJAM USTANOVE, NJENE SPECIFIČNOSTI I STRUKTURA

Moramo peći od pretpostavke da svaka ljudska djelatnost nastaje kao rezultat udovoljenja potreba. Ako je to potreba jedne šire zajednice, a ne pojedinca ili uže grupe pojedinaca, onda se ta djelatnost mora uklopiti u određene organizacione forme koje omogućuju s t a l a n i s i s t e m a t a k i rad na udovoljenja i izvršavanju s l o b e koja će ova potreba zadovoljiti.

Ako je jedna djelatnost potreba širag kruga određene zajednice onda i djelatnost koja se odvija na udovoljenje tih potreba mora biti diktirana isključivo tim potrebama i naroče i ne smije biti usajerena i podređena na zadovoljenje potreba užeg kruga ili pojedinaca ili podređena potrebama jedne naučne discipline - ili prepuštena interesu uže zajednice.

Muzejska S L U Ž B A je nesumnjivo danas služba koja je uako vezana za potrebe kulturnag šivota širag pojma zajednice. Fundus muzejskih sbirki je legitimacija historije i kulture jedne nacije, legitimacija njezine kulture u prošlosti i sadašnjosti. Prema tome je ovaj fundus u punom smislu riješi i neosporna i pravna svojina zajednice koja je muzejima kao ustanovama povjerena na čuvanje i korištenje ali isključivo za potrebe zajednice.

Prema našim zakonima sbirke muzeja ne ulaze u osnovna sredstva ustanove i prema tome i to stvara jedan kompleks pravnih i organizacionih problema vezanih za strukturu i organizacije naših muzeja.

Ako iz ovog jedino dozvoljenog aspekta, koji je danas neosporan, posmatramo organizaciju muzeja kao ustanove onda moramo i njegovu strukturu i specifičnost sadržaka ukladiti i usajeriti prema potrebama zajednice.

S t o j e u s t v a r i u s t a n o v a - i k o j e s u n j e z i n e p r e d n o s t i ?

Od pojedinca, odnosno grupe pojedinaca, koji vrše za zajednicu korisanu funkciju, zajednica nema mogućnosti usajeriti njihov rad u jedan trajan kontinuirani sistem. Tek stvaranjem

ustanove kao trajno tvorevine daje se mogućnost i garancija za postavljenju i određenu djelatnost i ciljeve.

Museji tek kao ustanove postaju faktor društva, jer tek svojom organizacionom strukturom daju garanciju za stalno i po mogućnosti najpotpunije ispunjavanje svojih zadatka za potrebe društva i zajednice. Muzej tek kao organizirana ustanova može u najvećoj mjeri da prima obaveze i osigura uzdržavanje ostalih funkcija i zadataka muzejske službe. Istodobno muzej kao ustanova je sredstvo za realizaciju muzejske službe kako unutar teke i izvan ustanove.

Da bi jedan muzej mogao imati karakter ustanove već u njegovoj organizaciji moraju biti stvoreni preduvjeti da je rad i djelovanje muzeja usmjereno u odgovarajućem pravcu.

Postavlja se pitanja koja svojstva mora imati jedna ustanova.

Prema Vašičeku postavljena je ova šema:

1. Konkretno fiksirano i određenu svrhu i zadatke rada i djelovanja.- Ovo je osnovno opravdanje za postojanje jedne muzejske ustanove.

2. Osiguranje djelovanja - osiguranje finansijskih sredstava i izvora za finansiranje zadataka muzeja.

3. Izvršioce zadataka sa fiksiranim obustranim dužnostima i obavezama - U prvom redu potreban stručan personal, odnosno organizirana suradnja stručnih foruma i ustanova kao izvršioce određenih funkcija u muzeju i za muzej.

4. Udio ustanove u zajednici ostalih ustanova radi promocijivanja individualne jednostranosti.- Muzej nemože i neznije biti podređen interesu i aktivnostima sa specifičnu ili ograničenu tematiku nego mora biti usmjereno na tematiku koja je vezana na zadatak muzeja kao ustanove, u okviru mreže muzejakih ustanova.

5. Stvaranje informativne mreže za realiziranje, iskoristavanje i distribuciju informacija koje su muzeju potrebne i koji se od muzeja očekuju - to su zbirke, dokumentacije, biblioteke, radionice, administrativna služba i popratne službe van ustanove koje važe muzej sa terenom.

Cilj, struktura, organizacija

Pojam muzeja i njegovi zadaci određeni su ne samo kod nas nego i u svim zemljama Zakonima o muzejima. Ovaj pojam i sadržak muzeja identičan je u svim republičkim zakonima o muzejima u SFRJ a u biti je identičan i sa analognim zakonima u svim zemljama.

Ovo je, ali samo okvirni pojam, zajednički sa sve muzeje što ne znači da je ovaj posus zakona dovoljno fiksiran zadatak za svaki muzej. Muzejska ustanova - analogna svakoj radnoj organizaciji, svakom poduzeću, svakoj drugoj ustanovi - mora imati konkretno fiksiranu i određenu svrhu i zadatke rada i djelovanja. Svrha muzeja je namjerena u prvom redu na fondus stirkri koje moraju imati određenu muzeološku koncepciju - određenu tematiku strukturu u kojima muzej dobiva resor ustanove.

Specifičnost pojedinog muzeja koji povlači sa sobom i specifične radne zadatke vezane za stručnu i naučnu tematiku, za određeno područje, za određenu disciplinu daje opravdanje za organizaciju muzeja u status ustanove. Tak konkretno određeni cilj daje uvjete za stvaranje i dobro organizirane ustanove. "Cilj koji nije konkretan ima za posljedicu samo slobodna organiziranu ili ne i dobro organiziranu ustanovu".

Muzej sa stanovništva ustanove, kao određeni organizirani sistem, mora polaziti od svrste određenog cilja organizacije.

Određivanje cilja muzeja i njegove funkcije u društvu nemaljkivo je podložno određenim ideološkim uplivima, da se u stanovitoj formi izraze interes i potrebe ne samo društva ili njenih pojedinih grupa, već prije svega vođačim komponentama tih grupa.

Ciljevi muzeja se sa strane raznih društava različito avlažuju te se sa strane različitim kultura i različite vjeda-
vaju. To obuhvaća diobe muzeja na o v r o p e k i tip (muzeji-saloni), a m e r i k i (muzej-klub), i s o v j e t s k i (muzej-škole). To je refleks raznih kulturnih potreba, raznih sistema valorizacije kulturnih vrednota i različitim tradicija.

Razvoj muzeja bio je u glavnom podložan usmjeravanju određenog zainteresiranog društva.- U najvedem postotku - može se reći u apsolutnom postotku - to su uče zajednice, uče grupe, pojedinci - a u manjem postotku žire zajednice. Pod ovim uvjetima, pod subjektivno određenim pretpostavkama i afinitetima nastale su određene sbirke iz kojih se nastali muzeji kao ustanove. Ako pratimo historijski razvoj muzejskih ustanova možemo si stvoriti sliku i predodžbu okolnosti koje je uvjetovalo rezultate ovih muzeja kroz period prije nego su ovi muzeji postali organizirane ustanove sa svojom institutivnom koncepcijom rada. Iz sbirki postali su muzeji u današnjem savremenom smislu muzeja kao ustanova, i te ustanove koje vrše određenu službu i određenu funkciju sa potreba društvene zajednice.

Određivanje cilja jedne relativno komplicirane ustanove sa kompleksnom strukturom kao što je muzej, moramo fiksirati kao rezultat jednog historijskog uvjetovanog procesa, kao rezultat geneze metodologije rada i djelovanja ovih ustanova.

Ako analiziramo metode i sadatke r a d n i h područja koncentriranih u okviru djelatnosti muzejskih ustanova vidimo da je u stručnoj muzeološkoj literaturi ovoj tematici posvećena velika pažnja ali je tematika redovno zahvaćena samo parcijalno. Obično su tretirane teme koje zahvaćaju samo radne krugove u okviru pojedinih sektora rada muzejskih ustanova ali ne analiziraju strukturu koja bi trebala biti baza koja bi objedinila ovaj rad u specifičnim ustanovama koje zovemo muzejima, i koja bi objedinila ove ustanove u organiziranu mrežu muzejskih ustanova.

Radi toga je katedra za muzeologiju Univerziteta u Brnu, u okviru kolegija profesora Dr. Edmunda Vašičaka, uzela u sadatak studijski prići ovoj problematici na bazi analiza strukture sadataka rada i djelovanja muzejskih ustanova u raznim uvjetima i raznim društvenim sredinama, da bi se stvorila određena optimalna struktura organizacije muzeja i njegovu institucionalna baza koja bi dala garanciju sa rad muzejskih ustanova.

Moramo biti svijeosni da su ciljevi muzeja i kompleksi sadataka rada i djelovanje tih ustanova prilikom njihovih kreiranja

i kroz period njihoveg djelovanja prolazili kroz niz specifičnih usmjerenanja. Ciljevi muzeja prilikom njihovih osnivanja bili su drugi nego što su danas - što znači da je struktura pojedinih muzeja i mreže muzeja bila stvorena na temelju drugih pretpostavki i na temelju drugih potreba nego što su potrebe današnjeg društva.

Pa Dr. Vahiček - krivo postavljena a danas u svijetu najviše postavljena diskusija o muzejima usmjerena je na temu "naučna odnosno odgojna koncepcija muzeja kao ustanova i njihovih osnovnih sadržaja". Ovakvo postavljene usmjerenice u raspravama o muzejima dovode do devijacije odnosno do krivih ili parcijalnih riješenja i ne daje mogućnosti određivanja perspektivnih usmjerenica koje bi muzejske ustanove osposobile za određenu kompleksnu funkciju u društvu. Ovakvo krivo usmjerena diskusija paralelna pravilno usmjerenanje muzeja na niz drugih komponenta koje tek obuhvaćena u cijelom kompleksu, mogu dati jedan konkretan i ispravan rezultat.

Kao osnovni sadržaj u rješavanju ovog problema postavljaju Dr. Vahiček u Brnu i Dr. Fötschmüller u Beču potrebu određivanja mreže muzeja koji će vršiti muzejsku službu i time stvoriti sistem švrsto određene strukture s određenim ciljem i sadržajem. Ovakvo određena struktura mreže muzeja omogućuje

- vremensku sinkronizaciju djelatnosti koje se sadržaje ima izraditi i po kojem redoslijedu.
- Koordinacija i sinkronizacija u prostoru (kako i šta se gdje ima izraditi);
- Koordinacija raznih vrsta djelatnosti (medusobno povezivanje raznih odjela i tehnika radi osiguranja djelatnosti);
- izbor suradnika, stručni profil naučnog i tehničkog personala (koji bi omogućile jednostavnosti) stručni i muzeološki odgoj, odgoj stručnog kadra;
- stvaranje informativne mreže za sabiranje, objanjanje i distribuciju informacija.

Fiksiranje organizacija i struktura mreže muzeja je baza za konkretno određivanje cilja i zadataka muzejske službe koje vrše muzejske ustanove, jer zakoni na bazi kojih muzeji djeluju, u gotovo svim zemljama su općeniti i daju tek okvirni sadržaj i cilj.

Temeljni zahtjev za uspješnu egzistenciju pojedinih muzeja i komplekna muzejskih ustanova i za egzistencije muzejske službe leži u organizacionoj mreži i koja bi uvjetovala (prema Vašičku):

- izrasite određivanje cilja i djelokruga
- racionalna podjela rada i organizacija
- depersonalizacija i objektiviranje funkcija
- priznanje i prestiž institucije

Prema Vašičku: Jedan od bitnih uzroka zašto nisu ovi nužni zahtjevi općenito ispunjeni leži u dosadašnjem sistemu organizacije i u institucionalnoj kulturi. Principi regionalnih i lokalnih muzeja kao komunalnih ustanova automatiziraju ove muzeje, odvajaju ih, ne ujedinjuju ih, i tako onemogućuju stalnu suradnju. Kod takvog stanja mogu ti tipovi muzeja ispuniti i zadovoljiti zadacima za lokalne potrebe. Muzeji od upravnih jedinica, koje iz svojih stručnih nemuzejskih aspekata stvaraju odnos prema ovim ustanovama - nemogu ni očekivati ništa drugo nego preferiranje zahtjeva za prezentaciju i odgojnu funkciju muzeja.

Osim toga sadržina ovih ustanova vezana je u glavnom u mnogim zemljama za strukturu, organizaciju i reformu uprave sa kojom muzeji u biti nemaju ništa zajedničkog.

MUSEJI SAO USTANOVA SA GLEDISTA NAUČNE DISCIPLINE

Budući da se muzej kao institucija nemoguće fiksirati bez analize njegovih cilja i njegovih funkcija - pokušao je Dr. Vašičku da djelatnost muzeja fiksira kao temelj za određivanje cilja.

Osnovna načela za rad ustanove koja istražuje proces naučnih informacija - fiksirana po Dr. Vašičeku u četiri etape:

- a - akumulacija naučnih dokumenata
- b - analitičko - sintetička obrada dokumentacija
- c - pohrana i istraživanje informacije
- d - reprodukcija i objava informacija

Prijemna ovih naučnih metoda rada procesirane su primjere iz procesa na specifičnim zadacima muzejskog rada, muzejske prakse:

a) Šta znači "akumulacija naučnih dokumenata". - To je za muzejsku ustanovu sistematski planski sabirački rad, plansko sistematsko sakupljanje i stvaranje muzejskih sbirki kao najdragocijenijeg izvornog materijala za naučno-istraživački rad određenog naučne discipline. Muzejska sbirka nastaje se i kasnije sakupljati stihijski nego planski i sistematski iz određenog stručnog naučnog istraživačkog aspekta. Sakupljena muzejska sbirka mora biti praćena stručnom dokumentacijom koja daje naučnu vrijednost muzejskoj sbirci. Sbirka bez popratne dokumentacija nije muzejska sbirka, nije stručno sakupljena sbirka. Muzejski predmet tek onda kada je popraćen potrebnom dokumentacijom postaje dokument stručne i naučne vrijednosti. Tek kao dokument je objekt izvora stručnih i naučnih informacija za određenu naučnu disciplinu i za određeno područje istraživačkog rada.

b) Analitičko - sintetička obrada dokumenata, obrada dokumenata kao izvora naučnih informacija je specifična funkcija muzejske službe koja raspolaže s muzejskim sbirkama, bogatstvom dokumenata za naučnu obradu izvorne građe. - Inventarizacija muzejske građe je ovaj posao za kojega muzej kao ustanova mora dati garanciju jer je to primarni i osnovni sadržaj internog stručnog rada ustanove koja time pruža sbirkama stručna i naučna vrijednost. Muzejska sbirka bez stručnog inventara nije muzejska sbirka, nije izvor naučnih informacija. - A muzejska sbirka je primarni razlog egzistencije muzeja kao ustanove.

c) Konservacijom i sistematizacijom musejske zbirke daje se mogućnost za istraživanje primarnih izvornih naučnih informacija, primarnih izvora informacija koja prođu musejski predmet kao specifični izvorni dokument. Istraživanje popratnih fenomena, teorija, materije, tehnike, kalora i svih mogućih popratnih elemenata dokumentacija, stručne literature i drugih izvora stručnih naučnih informacija.

Jedine muzej kao n e l i š n a jedinica, o b j e k t i - v i r a n a u svojim funkcijama, s pravom javnosti, s određenim sadržajem i akumuliranim vrijednostima može jamčiti za nesmetani sistematiki razvoj naučnog rada i djelovati kao centar za naučno - istraživački rad u okviru svoje tematike.

Zadatak musejske zbirke je da posluži kao institucionalna baza i temelj za specifične naučne informacije, određene naučne discipline, odnosno određene naučne tematike.

Stvaranje, sistematike nadopunjavanja, održavanje, konzervacija i naučna obrada musejskih zbirki je zatvoren krug musejske djelatnosti koja se međusobno isprepliću i međusobno ovise. Intenziviranje ove djelatnosti potencira potrebu institucionalnog osiguranja i predubijivanja ovih zadataka i uvrštavanje organizacija muzeja kao ustanova.

Muzej mora sistematiki sabirati i popunjavati, održavati i konzervirati musejsku zbirku kao osnovnu bazu za razvoj svoje egzistencije. Muzej mora evidentirati, registrirati, stručno i naučno kompenirati, klasificirati, fiksirati ove smaccije u okviru svoje tematike.

d) Nakon svega dolazi tek reprodukcija i objava informacija kao finalni produkt, kao rezultat internog musejskog rada, u formi musejske izložbe i musejske publikacije. Ova "objava informacija" iz aspekta museologije kao nauke i određenih naučnih disciplina vezanih za pojedinu zbirku je za musejske ustanove još jedan specifikum - koji muzeje stavlja u posebni odnos prema primarcu informacije u direktnom kontaktu, s ekspozitivima u musejskoj ekspoziciji. Informacije muzej pruža posredstvom vizualnih doživljaja i prenosi ih direktno od jednog subjekta - dokumenta-ekspozita - na drugi subjekt - posjetioca.

Muzejska stalna ekspozicija i tematske i povremene izložbe moraju biti rezultat studijskog rada, studijske obrade tema. Muzejska izložba je u stvari publikacija rezultata rada u nekonvencionalnoj u specifičnoj muzeološkoj formi - muzeološki način publikacije jedne teme. Katalog je pomoćno sredstvo za intenziviranje efekta vizuelnog doživljaja posjetilaca pred ekspozitima i sredstvo za konkretiziranje informacija vezanih za tematiku izložbe.

Posebno je važna publicistička djelatnost muzeja za određenu naučnu disciplinu, jer daje ovaj izvor o onu materiju i tematiku koju nemoguće za te discipline dati ni jedan institut ni jedna druga naučna ustanova. Muzej u ovom fondu jedini raspolaže sa specifičnim primarnim izvorima naučnih informacija koje su polazna staza za ove discipline.

Isto su bez sumnje stručni časopisi koji obrađuju tematiku određenih muzejskih zbirki najvažnija stručna i naučna literatura određenih naučnih disciplina. Prema temi svaka polemičnost o odvajanju naučnosti iz muzejskih ustanova nesumnjivo dovede do devijacija i do deformacije osnovnih i bitnih sadržaja rada muzejskih ustanova.

Ova općenita šematska analiza institutskog rada muzejskih ustanova daje sliku obaveza koje je muzej kao ustanova preuzeo na sebe u hijerarhijski institucija koje se bave problemima analognih disciplina. Time je ujedno i fiksiran sadržaj, cilj i misija muzeja u komparaciji prema sadržajima drugih institucija. Time je ujedno i fiksiran sadržaj, cilj i misija muzeja u komparaciji prema sadržajima drugih institucija.

U diskusiji na ovaj referat dr. Vašiček u Erzu povelu se i iscrpna riječ o odnosima naučnih instituta nasjenjeni određenim naučnim disciplinama s stručnih muzeja odnose stručnih odjela i zbirki u sklopu muzejskih ustanova.

Devijacija u pojmanju koncepcije i sadržaja muzeja dala je oštro diferenciranje naučne i odgojne funkcije muzeja i usmjerenje muzeja na odgojne funkcije. Ovo je većno dovelo do redukcije naučnog rada u muzejima ali je time usrokovale osnivanje specifičnih naučnih instituta kao rezultat upotrebe određenih naučnih disciplina.

Kako se naučni rad svih ovih disciplina, koje su razije bile vezane za muzejaku ustanova, bazira u prvom redu na istraživačkom radu u zbirkama muzeja, na konkretnom muzejakom materijalu, na primarnim dokumentima, na dokumentaciji, nužno je dovelo do kreiranja specifičnih naučnih kolekcija u okviru ovih naučnih instituta, do sistematskog sabiranja, na bazi sistematskog i naučnog istraživačkog rada - s jednim ograničenjem i zbirke instituta imaju samo ograničeni aspekt, a to je da služe kao sredstvo za naučnu obradu postavljene tematike. Rezultati su očiti.- Stvorene su konkurentne ustanove, radi se gotovo isto na dva kolejska, raspada se jedinstveni sistem sabiranja i istraživačkog rada s time da ni jedna ni druga ustanova ne izvršuje svoje zadatke u cijelosti. Osim toga parcelacijom sredstava smanjuje se efekti rada jedne i druge ustanove.

Krivo podređivanje konkretne muzeološke funkcije u muzeju prema apatraknoj naučnoj funkciji u institutima i obratno dovelo je do teških apenuda koji su na štatu jednom i drugom cilju i doveli do situacija koje ne daju i nemogu dati očekivane rezultate.

Pitanje ponovnih funkcija muzeja i instituta je neminovna. Naučni instituti kao servisi za određene naučne discipline nemogu pružiti ono što muzeji sa svojim zbirkama daju. Sabiračka aktivnost instituta koja je nelogična iz aspekta općih interesa šire zajednice i društva nemogu nikada realizirati uvjete za naučni rad kojega već imaju muzeji u svojim zbirkama.

Ovo dovodi do potrebe da se ponovno fuzioniraju i uravnoteže obje funkcije u jednoj ustanovi ili da se funkcijom zbirke pruži mogućnost organizirane suradnje obje institucija na zajedničkim zadacima.

Jedno je sigurno da su izvrsne devijacije u koncepciji zadataka i rada muzejakih ustanova dovelo do teških posljedica u prvom redu za napredak nauke i napredak ustanova i time oštetili interese zajednice i njezinog kulturnog i naučnog života.

Ova iskustva nas sile da ovim i ovakovim skicijama u okviru naših ustanova ne ulazimo bez sistematske analize cijelog kompleksa problema, što je prvi preduvjet za pronalaženje ispravnih i najoptimalnijih rješenja u interesu cjelokupne zajednice.

MUSEJ KAO USTANOVA SA STANOVIŠTA ODGOJA

Polemičnost i akcentiranje naučne ili odgojne funkcije muzeja u raznim sredinama i raznim društvenim orijentacijama dobilo je i svoj akcent.

Često se padalo iz jednog ekstrema u drugi - što je u glavnom bilo ili radi ličnih sklonosti jednoj ili drugoj tematici ili usmjerenom po administrativnoj hijerarhiji.

Ovo je dovelo do deformacije koncepcije i rada muzejskih ustanova u takovoj sredini. Rezurnjivo je, da se znanstvena i odgojna funkcija muzeja mora razmatrati kao bitna komponente rada, djelovanja pa čak i resona sa egzistencijom muzejskih ustanova. Nemože i nemiđe doći do toga da se daje prednost jednoj ili drugoj funkciji i ako u nekim tipovima muzeja jednu ili drugu stranu dobiva izvjesnu prednost.

Razmatrajući odgojnu funkciju muzeja moramo postaviti osnovna pitanja - koji je cilj odgoja kojemu muzej može poslužiti sa svojim vizualnim i tematskim elementima i sredstvima. I drugo - koga treba odgajati - djecu, mladinu, odrasle - sa kojim obrazovanjem i iz kojih slojeva i sa kakvim interesom - stila koje informacije i s kojim ciljem kolima u muzeja pređati posjetiocima, s kojim muzeološkim metodama se možemo i moramo služiti da to pokušamo. Koje specifičnost u osnovi imaju muzeji za razliku od drugih ustanova koje se bave odgojem.

Ovaj uski sektor muzejske djelatnosti posljednjih decenija je najviše atakirani i najviše tretirani problem i u stručnoj muzeološkoj literaturi i u praksi i gledan je iz jednog i drugog aspekta. Kao rezultat ovih polemika i intenziviranja ove djelatnosti u okviru muzejskih ustanova kreirano je i novo zvanje koje se u muzejima u svijetu danas u svim zemljama afirmiralo a to su **M U Z E J S K I P E D A G O G I I M U Z E J S K A P E D A G O G I J A** kao specifična muzeološka disciplina.

Djelovanje muzeja kao odgojne ustanove Vašiček karakterizira u slijedećim općim okvirima:

H u m a n i s a c i j a . - Tu razumijeva - sklopanje u Siri lokalni, regionalni, nacionalni, ljudski okvir - formiranje svijesti skupne vaze s prošlosti i s ostalim članovima društva.

S t a r a n j e i v a l o r i s i r a n j e v r i j e d n o s t i - i to ne samo estetske nego i moralnih i političkih, određivanja vrijednosti usora, nove stvorenih vrijednota iz prošlosti u zemljama i narodima, vrijednota koja se stvaraju.

Proces spoznaje i preuzimanja vrednota i usora od strane posjetilaca u muzeju, daleko je intenzivnije i trajnije u neposrednom kontaktu posjetilaca s ekspozitima. U tome je specifičnost i snaga muzeja i muzejskih ekspozicija pred svakim drugim sredstvom prenosa i sugeriranja spoznaje tekstualnim ili verbalnim putem. Prenosnja ovih spoznaje posredstvom muzejske ekspozicije intenzivirano je još i ugodajem kojega daje muzejski ambijent a koji je tim jači što je bliži zabavi i rekreaciji nego i jedan drugi proces i način prenošenja spoznaje.

U sklopu ove tematike pojavljuju se i **n o v i p r o b l e m i** koji ulaze u dublje u strukturu i zadatke muzeja kao ustanova.

Sredstva komunikacija koja su postala masovna s koja rastu u geometrijskoj progresiji i povlače se sobom i promjenu u strukturi društva i valorizaciji vrednota - s time djeluje i na strukturu i funkciju niza institucija.

Živimo u vremenu mnogih bitnih promjena u društvu i norme biti svjесni tih činjenica i **s a v r e m e n a u s k l e r i t i u s k l a d i t i s a t a p o t r e b e r a d m u z e j s k i h u s t a n o v a** u prvom redu na onome sektoru koji je neposredno vezan na Siri kontakt sa društvom.

Konceptija i uređja muzeja stvorena je u III stoljeću i još danas je u većini zemalja velikim dijelom stvarnost koja se očituje i u svojim nazorima i vrijednostima i u svom konceptu odnosa prema javnosti - stoga je od javnosti danas uglavnom shvaćena kao zastarjela i soto ili stakirana ili odbeđana.

Ostvarenje sredstava masovnih komunikacija, mogućnost putovanja, upoznavanje sa širokim horizontom bitno je uticalo ali nije i usvojilo odnos prema historijskim vrednotama i tradiciji i to naročito prema vrednotama lokalnog značenja. Ovo tangira u prvom redu lokalnog muzeja koji se procentualno najveći broj muzeja u svijetu.

Lokalne muzeje u svijetu danas u glavnom posjeduje daleko veći broj turista i strane publike nego lokalno pušanstvo. Ovo povlači na sobu i promjenu odgojnog aspekta njihove muzejske ekspozicije i aktivnosti koje su u glavnom usmjerene na društvene prezentacije lokaliteta.

S pitanjem odgojne funkcije muzeja usko su vezana pitanja i problemi muzejske ekspozicije. Klasični tip ekspozicije sa nizanjem subjekata ne odgovara potrebama i zahtjevima apsolutne većine zainteresiranih korisnika muzejske službe. Naglašavanje radnje i pojmova, sa koje se muzejskom ekspozicijom pružaju mogućnosti novih spoznaja je nezamislivo abstrahirana potreba današnjih konzumenata muzejskih posuda.

ORGANIZACIJA MUZEJA KAO USTANOVE

Apstraktno deklarativno obrazlaganje funkcije i potrebe muzeja kao institucionalno organizirane ustanove ostati će bezpredmetno ako se ne držimo zdrave konkretosti i sistematike analize svih komponenta koje sadrže kompleks sadržaja i procesa rada i djelovanja svakog pojedinog muzeja, u okviru općih sadržaja muzejske službe kao potrebe i obaveza zajednice.

Samo na ovaj način mogu se riješiti "specijalno muzeološka" institucionalna pitanja muzejskih ustanova.

Dr Vašiček pokrećao je fiksirati proces internog muzejskog rada i naveo slijedeću diobu:

1. Opažanja
2. Opis
3. Sabiranje
4. Evidencija
5. Konzervacija
6. Uskladištenje
7. Klasiifikacija
8. Studij zbirka kao cjeline
9. Studij opće problematike
10. Djelatnost prezentacije
11. Usimanje u obzir nužna sredstva eksplikacije.-

Svaka od ovih stavki znači kompleks stručna, naučna i tehničke problematike koji je vezan za proces izvršenja zadatka - a što je zadovoljavajuće provodivo jedino u okviru dobro organiziranog muzeja - odnosno muzeja koji je organiziran sa ciljem da bude garancija za sistematske i trajno vršenje svih funkcija.

Preferiranje pojedinih funkcija u muzeju a komercijalnog stanovništva ili stanovništva užeg interesa određene naučne discipline ili usmjerenje na određene vrste tematske aktivnosti ili radi nedovoljnih financijskih mogućnosti za rad - dovodi do usmjerenja na komercijalnu ili naučnu djelatnost, na korištenje ustanove u pravcu koji nije i s k l j u č i v i z adatak ustanove, odvajanje ustanove od niza bitnih zadataka i konačno do slabljenja interesa šireg kruga korisnika ove ustanove za njegov rad pa i egzistenciju.

Da bi muzeji predstavljali ispravno organiziranu instituciju i bili jamci izvršenja svih zadataka rada u okviru kompleksa i sistema zadataka muzejske službe potrebno je - i prema Vašičeku i prema Fauchtmülleru - da se za svaki pojedini muzej kao organiziranu ustanovu:

1. Svrsto ustanovi i odredi cilj, zadatak i djelokrug rada. To je zapravo ušvrćenje onoga što je za svaki muzej vezano za pojam informacija - to je određivanje specifikuma muzeja među muzejima iste vrste.

2. Čvrsto određivanje metoda pri sabiranju dokumentacije i informacija i to znači daljnje preciziranje ciljeva i u tom okviru određivanje specifikuma muzeja u hijerarhijski institucija određene struke.

3. Uklapanje među ostale institucije bez konflikta. To proizlazi iz ispravnog rješavanja određivanja ciljeva i metoda.

4. Dioba rada i organizacije:

- a) vremenska koordinacija (redoslijed izvršenja) -
- b) prostorna koordinacija (gdje i tko je odgovoran) -
- c) koordinacija rada pojedinih vrsta djelatnosti -
- d) izbor kadra - određivanje potrebne kvalifikacije za određene funkcije u ustanovi. (Ovo je naglašeno kao prijevka potreba za smanjivanje dilentatizma, a nestručnosti i devijacije u muzejima) -

e) Stvaranje sistema i mreže informacija (tko i kako koga informirati) -

5. Saličnost veza - to jamči za besprijekoran i stabilan tok podjele rada i organizacije (to je ujedno i garancija za organiziranu suradnju među muzejskim ustanovama).

Rezultati rada jednog muzeja, koji ispunjava ove organizacione zahtjeve, moraju biti dalekosežniji, bolje kvalitete i bezuvjetno dugotrajniji nego li rezultati djelatnosti koja nije organizirana i institucionalno osigurana.

PERSEKTIVA INSTITUCIONALNOG RAZVOJA MUZEJA

Institucije koje su prihivjale svoje potrebe, koje u savremenom životu i društvu nemaju razon svoga postojanja - moraju nestati, moraju odumrijeti ili naći novu tematiku koja će im produžiti opravdanje postojanja, produžiti život.

Ako pratimo razvoj muzejskih ustanova kroz 18. i 19. stoljeće i usporedimo sa stanjem danas - vidimo da su se muzeji po broju višestruko povećali ali su sa centra dospjeli na periferiju znatnosti.

Prema Vaňičeku je to posljedica specijalizacije koja se ograničuje na zadovoljenje vlastitih odnosno parcijalnih potreba.- Stoga je nužno potrebno metodologiju muzejskog rada modernizirati.

Dr. Franz, direktor muzeja "Haus der Natur" u Salzburgu - jedan od najjačih modernista u susjednoj Austriji, koji je u naslovu svoga muzeja "masterjeli" terminus "muzej", taj preko 80 godina stari i još uvijek aktivan muzejski radnik na međunarodnom simpoziju u Fertholadorfu apelira na muzejske radnike da za vremena skvate da moraju ići u korak sa vremenom.

Dr Franz dealovno veli... "moramo biti svijesci da muzeji nisu danas niti ono što bi danas trebali biti i nisu spremni nisu sposobni da preuzmu ono što trebaju i moraju biti sutra "... ako se muzeji neće na vrijeme uklopiti u nadsvučnu brzinu našeg vremena, vr jeme će ih pregasiti jer će postati ne samo nepotrebnii nego i odbašeni kao balnat..."

U toku 1969 godine niz međunarodnih museoloških simpozija bilo je posvećeno modernizaciji u muzejskim ustanovama. Stoga moramo posebno naglasiti nastojanje nove osnovane Zajednice muzeja Srbije da se i mi uklapimo u vrijeme. Od strane ove zajednice inicirana je studijska obrada teme "Modernizacija rada u muzejima" koja će bez sumnje biti stimulans za napredak i aktualizaciju cijele muzejske službe kod nas.

Savremenoj znanosti nije više dostatna aristotelovska klasifikacija, a koja čini temelj u muzejima uobičajnoj klasifikaciji. Već danas postoji veći broj novih metoda - u dokumentalistici, u teoriji smislenih informacija, u numeričkoj taksonomiji."

S kulta individualnog faktura dolazimo do vrednovanja tešine osnovnih pojava koje se također više nemogu obradivati uobičajenim načinom.

Važnišak zato u svom referatu izričito naglašava da muzeji, ako hoćemo da zadržimo svoj rezon moraju se za razvijanje novih metoda rada ne samo pripremiti nego moraju svjesno nastojati da u tome imaju i svoj udio. Ovo je iscrpno tretirano i na međunarodnim muzejskim simpozijima posljednjih godina u Pertholdorfu kod Beča, u Kostancu DDR, Leobestersu Engleske i nisu drugih simpozija - šta možemo pratiti po stručnoj museološkoj literaturi i informacijama u stručnim časopisima. Ako pratimo zbivanja u muzejima u svijetu ne samo u Americi nego i u Evropi i u istočnim zemljama vidimo da nova metode rada i savremena tehnika ulaze duboko u strukturu rada muzejskih ustanova i postaju važan faktor u realizaciji osnovnih zadatka muzejske službe, što znatno povećava efekat muzejskog rada.

Morati ćemo međutim prihvatiti i manje ugodne posljedice.

Upotreba kompjutera koja je u muzejskoj službi dokazala svoj rezon, realizirani pentri sa tehničke i brojšamu obradu muzejskih zbirki - dali se rezultate koji premašuju mogućnosti preživjela individualna pa i grupne obrade muzejske građe.

Koje su mogućnosti i perspektive dase muzejskim radnicima koji rade izvan tih centara. Hoće li se oni više ili manje razvijati u stručne konservatore gdje je individualni pristup nesumnjenjiv.

Koju budućnost mogu imati i očekivati stirske osobite u muzejima koji nisu specijalizirani niti centralizirani?

Daljnja perspektiva neminovno traži s jedne strane proširenje muzeološke i stručne kvalifikacije muzejskih radnika, a s druge strane nova profesije u muzejskoj službi. Ovo se u prvom redu odnosi na one službe koje će vršiti zahtjeva potrošnje koje se stavljaju pred muzejsku službu, a koje se nemogu zadovoljiti sredstvima tehnike.

Zadovoljenje specifičnih kulturnih potreba društva s novim zahtjevima novim mogućnostima stavlja pred muzeje i potrebu za novim profesijama, novim kvalifikacijama i novim kvalitetama. To se ni u muzejima neće moći izbjeći.

To će neminovno imati za posljedicu **s t v a r a n j e** **n o v i h** **e r g a n i z a c i o n i h** struktura, što znači i daljnje produbljivanje institucionalne strukture muzejskih ustanova.

Dr. Vadiček završio je svoj referat u uvjerenju da će moderno znanstveno-tehničko društvo uvjetovati muzejima njihovu daljnju egzistenciju i apsolutni porast, ali jedino pod uvjetom - u koliko muzeji već danas ne bi III stoljeću okrenuli leđa,